

PATVIRTINTA
Panevėžio kolegijos Akademinės tarybos
2015 m. kovo 25 d. nutarimu Nr.V4-3
Panevėžio kolegijos Akademinės tarybos
2020 m. balandžio 26 d. nutarimu Nr. V4-4 (nauja redakcija)

PANEVĖŽIO KOLEGIJOS

STUDENTŲ SAVARANKIŠKO DARBO ORGANIZAVIMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROJI DALIS

1. Studentų savarankiško darbo organizavimo Tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) reglamentuoja Panevėžio kolegijos (toliau – Kolegijos) studentų savarankiško darbo principus, formas ir būdus, organizavimą bei vertinimą.

2. Apraše naudojamos sąvokos:

2.1. Studento savarankiškas darbas – tai dalyko ar modulio apraše numatytų užduočių vykdymas tiesiogiai nedalyvaujant dėstytojui

2.2. Studentų konsultavimas – tai dėstytojo veikla, kurios metu studentui teikiami patarimai savarankiškų darbų atlikimo klausimais. Konsultacijų metu dėstytojas nukreipia studijuojančius, kad jie savarankiškai galėtų teisingai suprasti vieną ar kitą klausimą, išaiškinant jiems sudėtingą užduotį, mokytusi atskleisti analizuojamos medžiagos esmę.

3. Studentų savarankiško darbo apimtis kiekvienam moduliui (dalykui) nustatyta studijų plane.

4. Studentų savarankiškam darbui atlikti rekomenduojama skirti:

4.1. Kursinio darbo, projekto rengimui: 30–60 akademinų valandų.

4.2. Darbui su knyga/dokumentais, savarankiška informacijos šaltinių paieška ir analizavimas: 5–10 akademinų valandų

4.3. Individualios ar grupinės (komandinės) užduoties atlikimui: 15–30 akademinų valandų;

4.4. Pasirengimui kontroliniam darbui, koliokviumui: 5–10 akademinų valandų.

4.5. Pasirengimui laboratoriniam darbui ar pratyboms (praktikumui) ir atsiskaitymui už juos: 2–3 akademinės valandos.

4.6. Pasirengimui seminarui: 5–10 akademinų valandų.

4.7. Pasirengimui studijų modulio (dalyko) egzaminui, projekto gynimui; 4–8 akademinės valandos skaičiuojant vienam kreditui.

4.8. Baigiamojo darbo (projekto) rengimui valandos skiriamos priklausomai nuo studijų krypties.

4.9. Kitiems (nepaminėtiems) savarankiškiems darbams atlikti skirtas valandas nurodo dėstytojas.

5. Bendras studentų savarankiško darbo valandų skaičius nurodytas modulio (dalyko) apraše ir išplėstinėje modulio (dalyko) programoje turi sutapti.

6. Organizuojant studentų savarankišką darbą vadovaujamosi šiais principais:

6.1. konstruktyvizmo ir pragmatizmo idėjomis, bendradarbiavimu;

6.2. orientavimo į studijų rezultatus;

6.3. studijavimo formų ir metodų taikymo įvairovės;

6.4. konsultavimo sistemingumo ir nuoseklumo;

6.5. vertinimo objektyvumo.

II. STUDENTŲ SAVARANKIŠKO DARBO FORMOS, DARBŲ TIPAI

7. Studentų savarankiško darbo formos parenkamos priklausomai nuo studentų skaičiaus (individualus, porinis, grupinis), atlikimo vietos (auditorinis, neauditorinis), veiklos pobūdžio ir didaktinių tikslų (naujų žinių įgijimui, susistemimui ir įtvirtinimui, praktinių įgūdžių formavimui, kūrybiškumo ir gebėjimų pritaikyti žinias sudėtingose situacijose ugdymui).

7.1. **Naujų žinių įgijimui** tinkamos šios savarankiško darbo formos: teksto skaitymas, išrašų iš teksto darymas, teksto konspektavimas, darbas su žodynais ir žinynais, susipažinimas su normatyviniais dokumentais, teksto plano sudarymas ir kt.

7.2. **Žinių susistemimui ir įtvirtinimui** tinkamos šios savarankiško darbo formos: darbas su paskaitų konspektais, plano ir atsakymų tezių sudarymas, pakartotinis darbas su mokomąja medžiaga, pranešimų konferencijoms, seminarams rengimas, referatų rengimas, grafinis tekstų vaizdavimas, uždavinių sprendimas, situacijų analizavimas, lentelių sudarymas, atsakymai į kontrolinius klausimus, teminių kryžiažodžių sudarymas, užduočių ir testų sudarymas ir kt.

7.3. **Praktinių įgūdžių formavimui**, kūrybiškumo ugdymui tinkamos šios savarankiško darbo formos: brėžinių schemų sudarymas, problemų sprendimas, atvejų analizė, realių situacijų imitavimas, procedūrų atlikimas, problemų sprendimų variantų modeliavimas, tyrimai, pasiruošimas verslo žaidimams, kursinių ir baigiamųjų darbų / projektų rengimas, verslo problemų situacijų analizė, profesinių veiklų analizė panaudojant garso ir vaizdo techniką, eksperimentai, programinės įrangos kūrimas, sistemų modeliavimas ir kt.

8. Dažniausiai taikomi studentų savarankiškų darbų tipai:

8.1. **Referatas** – tai mokslo darbo elementų turintis savarankiškas studijų rašto darbas, skirtas išsamesnei vienos ar kelių studijuojamo dalyko temų analizei, žinioms apie pasirinktą problemą sustiprinti ir sisteminti. Referato kokybę lemia pasirinktos temos analizės išsamumas, detalumas ir nuoseklumas. Rašant referatą, remiamasi mokslo šaltiniais, teisės aktais, statistikos

duomenimis. Rengiant referatus siekiama ugdyti studentų gebėjimus išplėsti studijuojamo dalyko žinias bei įgyti mokslinio darbo rengimo įgūdžių: gerina gebėjimus atsirinkti tinkamus informacijos šaltinius ir kryptingai dirbti su moksline literatūra, logiškai, nuosekliai analizuoti, sisteminti ir apibendrinti surinktą informaciją, lavinti mokslinį kalbos stilių. Referatai gali būti rengiami individualiai ar grupėmis. Jei referatai rengiamas grupėmis, būtina nurodyti kiekvieno grupės nario indėlį. Referatų temų sąrašą dažniausiai pateikia studijų dalyko dėstytojas. atsiskaitymo už referatus būdai: rašytinis referatas; rašytinis referatas su jo žodiniu pristatymu. Referatą turi sudaryti: antraštinis lapas, turinys, įvadas, aprašomoji (analitinė) dalis, išvados bei informacijos šaltinių sąrašas. Rekomenduojama referato apimtis – 7–10 puslapių. Tikslesnę darbo apimtį nustato dėstytojas.

8.2. **Projektas** skirtas išsamiai konkrečios, realios problemos analizei bei sprendimui. Projektas gali būti rengiamas individualiai, tačiau dažniausiai tai – bendradarbiavimu ir komandiniu darbu grindžiama veikla. Dažnai problema sprendžiama pasitelkiant multidisciplininį požiūrį, t.y. vertinant ją iš įvairių pozicijų, taikant skirtingų sričių teorines ir praktines žinias, todėl projektiniai darbai ypač tinkami integruotiems kelių studijų dalykų savarankiškiems darbams rengti. Rengiant projektinius darbus, plėtojami problemų sprendimo, kūrybiškumo, iniciatyvumo, analitinio bei holistinio mąstymo, darbo komandoje, pasiskirstymo užduotimis, atsakomybės prisiėmimo už savo įsipareigojimus gebėjimai.

Rengiant projektinį darbą integruojami įvairūs informacijos, duomenų rinkimo bei analizės metodai. Problemai tirti pasitelkiamos ne tik teorinės žinios, analizuojama ir sisteminama mokslinė literatūra, tačiau nagrinėjami teisiniai bei kiti dokumentai, renkami statistikos duomenys. Projektiniame darbe gali būti taikomi apklausų raštu ar žodžiu bei kitų empirinio tyrimo metodai.

Projektinio darbo ataskaitos apimtį nustato dėstytojas. Priklausomai nuo pasirinktos problemos darbo apimtis gali būti nuo 6 iki 15 puslapių. Jei projektinis darbas rengiamas studentų grupės, būtina nurodyti kiekvieno grupės nario indėlį.

Svarbus projektinio darbo elementas – viešas jo pristatymas. Pristatymai paprastai organizuojami studijų dalyko paskaitų metu. Didesnės apimties projektai gali būti pristatomi fakulteto ar visos kolegijos bendruomenei.

8.3. **Kursinis darbas** – tai studento savarankiškas darbas, teorinių žinių pagrindu analizuojantis konkrečią praktinę problemą ir atskleidžiantis studento teorines žinias, praktinius įgūdžius bei profesines kompetencijas. Studentas darbe analizuoja pasirinktą temą, išryškindamas problemos aktualumą, atlikdamas taikomuosius tyrimus, priima atitinkamus sprendimus, daro išvadas.

8.4. **Seminaras.** Pagrindinis seminaro bruožas yra diskusijos. Seminaro tikslas yra ugdyti gebėjimą kritiškai mąstyti, spręsti problemas, lavinti iškalbą, išreikšti nuomonę. Pirmiausia

numatoma seminaro tema, tikslas ir bendras diskusijos pagrindas (knyga, televizijos programos, ekskursija ir panašiai) – tai, apie ką bus kalbama seminaro metu. Labai svarbu, kad studentai turėtų specifinių žinių tais klausimais, kuriais bus diskutuojama, todėl reikia gerai apgalvoti ir iš anksto pateikti studentams pasiruošimo seminarui užduotį ir dalyvavimo seminare vertinimo kriterijus.

8.5. Ekskursija. Tai kolektyvinis kuo nors įdomių objektų, vietų lankymas pažintiniais tikslais. Ekskursijos gali būti klasifikuojamos pagal turinį, sudėtį ir dalyvių skaičių, organizavimo vietą, trukmę, organizavimo formą, judėjimo būdą. Gali būti ekskursijos konsultacijos, kai duodamas vaizdinis atsakymas į ekskursantų klausimus. Ekskursija demonstracija – tai daugiau vaizdinė supažindinimo forma. Ekskursija paskaita – tai žinių perdavimo forma atitinkamai pagal studijų programą.

8.6. Esė – rašinys, straipsnis, savo minčių dėstymas, kai autorius pristato savo nuomonę vertybių, socialinėmis, etinėmis ir kitomis temomis, pateikia kritinį požiūrį į dabarties reiškinius, numato perspektyvas ateičiai. Tai samprotavimas kokia nors tema arba pagal duotą tekstą, pateikiant kelis požiūrius. Esė būdingas subjektyvus vertinimas, laisvas turinio dėstymo stilius. Esė rengti keliami reikalavimai: tekste pateikiamas autoriaus požiūris ir asmeninė nuomonė, argumentuota oponentų nuomonių analizė ir kritika, aiški pastraipų struktūra, logiški ryšiai tarp pastraipų ir tarp sakinių, turtingas žodynas. Esė apimtis – 2–3 lapai. Rekomenduotina esė struktūra: titulinis lapas, įvadas (įžanga) – autoriui svarbios problemos (idėjos) kėlimas, pagrindimas ir sudominimas, išryškinant jos svarbą; pagrindinė dalis – temos plėtojimas (problema (idėja) skaidoma dalimis, pateikiami argumentuoti samprotavimai, kitų autorių argumentai); išvados ar apibendrinimas; literatūros sąrašas.

8.7. Mokslinis straipsnis – yra straipsnis, paskelbtas recenzuojamame leidinyje, turintis konkrečiai mokslo kryptį ir įprastą mokslinį aparatą (išnašas ar (ir) bibliografiją, ar (ir) formules, ar (ir) brėžinius, ar (ir) metodologijos aprašą, ar (ir) statistines lenteles ir pan.) ir atitinkantis tos mokslo krypties moksliskumo kriterijus. Mokslinis straipsnis parengtas kartu su dėstytoju gali būti pristatomas konferencijose.

8.8. Pranešimas. Pranešimus galima rengti įvairiomis temomis. Pranešimas turi būti logiškas ir išsamus, bet trumpas, sklandus, aiškus. Paprastai pranešimai pristatomi naudojantis programa Microsoft PowerPoint. Gali būt rengiamas standinis pranešimas.

8.9. Problemio mokymo/si savarankiškas darbas. Atliekant šį darbą didžiausias dėmesys skiriamas problemoms, su kuriomis studentai susidurs profesinėje veikloje. Probleminiai savarankiški darbai skatina studentus taikyti giluminį požiūrį į problemos sprendimą, būti atsakingais už priimtus sprendimus ir padeda išsiugdyti poreikį nuolat tobulėti.

8.10. **Praktikos ataskaita.** Rašto darbas/pranešimas, kuriame studentai pristato ir analizuoja praktikos turinį, numatytą programoje / apraše, tikslų įgyvendinimą ir rezultatų pasiekimą.

8.11. **Refleksijos ataskaita.** Refleksija skirta asmeninei mokymosi, profesinei veiklai bei patirčiai apmąstyti ir tobulinti. Refleksija sudaro prielaidas naujai pažvelgti į jau turimas žinias ir patirtį, skatina tobulinti profesinės veiklos kokybę. Reflektuojant įgyjamos naujos žinios, įgūdžiai, nauja veiklos ar mokymosi prasmė. Patirties apmąstymas ir analizė, arba refleksija, – svarbi mokymosi galimybė, kai analizuojamos realios problemos, kurios yra vienintelės, nepakartojamos ir neaprašytos jokiuose vadovėliuose.

8.12. **Baigiamasis darbas / projektas**– nustatytos struktūros ir apimties savarankiškas studento darbas, kuriame demonstruojamas studijų rezultatų pasiekimo lygis.

III. STUDENTŲ SAVARANKIŠKO DARBO ORGANIZAVIMAS

9. Studentų savarankiško darbo organizavimo modelį ir vertinimo metodiką rengia dėstomo modulio (dalyko) dėstytojas arba dėstytojų grupė (kelių dalykų ar modulių integruotos savarankiško darbo užduoties atveju). Organizuodamas studentų savarankišką darbą, dėstomo modulio (dalyko) dėstytojas / dėstytojų grupė:

9.1. formuluoja darbo tikslus ir uždavinius;

9.2. numato savarankiško darbo formas (savarankiškas darbas teorinėse paskaitose; pasiruošimas tarpiniams atsiskaitymams; praktiniai darbai; laboratoriniai darbai; modulio (dalyko) kursinis darbas/ projektas ir pan.).

9.3. numato savarankiškų darbų atlikimui reikalingus išteklius (savarankiško darbo užduočių temas, savikontrolės klausimai kiekvienai temai iš kurios numatytas tarpinis atsiskaitymas, tarpinių atsiskaitymų grafikas, praktinio darbo užduotys, praktinio/laboratorinio darbo atlikimo metodiniai nurodymai, praktinio/laboratorinio darbo ataskaitos formos, kursinio darbo / projekto metodiniai nurodymai ir pan.);

9.4. numato savarankiško darbo vertinimo sistemą ir modulio (dalyko) studijų pradžioje supažindina studentus;

9.5. parengia modulio (dalyko) savarankiško darbo užduotis, užduočių atlikimo metodiką, numato vertinimo kriterijus. Rengiant savarankiško darbo užduotis, dėstytojas privalo įvertinti ar studentas turės pakankamai kitų dalykų žinių nurodytai užduočiai pilnai atlikti;

9.6. numato atsiskaitymo terminus ir modulio (dalyko) studijų pradžioje supažindina studentus;

9.7. sudaro konsultacijų grafiką. Konsultacijų būtinybė, skaičius ir paskirtis bei forma (individuali ar grupinė, tiesiogiai bendraujant ar nuotoliniu būdu) gali skirtis priklausomai nuo savarankiško darbo užduoties;

10. Studentų savarankiškų darbų užduotys, jų apimtis (val.), tipas, laiko limitas užduočiai atlikti (dienomis), vertinimas nurodomi modulio (dalyko) išplėstinėje programoje.

11. Studentai su modulio (dalyko) išplėstinėje programoje numatytomis savarankiško darbo užduotimis supažindinami modulio (dalyko) studijų pradžioje, o su konkrečios užduoties apimtimi (val.), tipu, laiko limitu (dienomis), vertinimu – savarankiško darbo užduoties pateikimo metu.

12. Konkrečių užduočių pateikimo studentams laiką numato modulio (dalyko) dėstytojas, įvertindamas užduoties sudėtingumą, galutinio rezultato pateikimo formą. Iššestinių studijų studentams savarankiško darbo užduotys pateikiamos įžanginės sesijos pradžioje.

13. Dėstytojas, planuodamas ir organizuodamas savarankišką darbą, turi vadovautis modulio (dalyko) aprašu.

14. Priklausomai nuo savarankiško darbo pobūdžio, užduotys studentams pateikiamos žodžiu ir/ar raštu.

15. Savarankiški rašto darbai įforminami vadovaujantis Kolegijos studijų rašto darbų įforminimo reikalavimais.

16. Studentų savarankišką darbą koordinuoja ir teikia grįžtamąjį ryšį darbą skyręs dėstytojas.

IV. STUDENTŲ SAVARANKIŠKO DARBO VERTINIMAS

17. Vertinant studentų savarankišką darbą vadovujamasi Panevėžio kolegijos studijų reglamentu, Panevėžio kolegijos studijų pasiekimų vertinimo tvarkos aprašu. Studijų rezultatų vertinimą organizuoja modulio (dalyko) dėstytojas. Atsižvelgiant į darbo tikslą, rezultatų vertinimas gali būti kriterinis (vertinimas pagal iš anksto numatytus kriterijus), formuojamasis (vertinimo procese dalyvauja studentai) bei kaupiamasis (apibendrinami ir vertinami smulkūs darbai).

18. Savarankiškas darbas vertinimui pateikiamas dėstytojo nurodytu laiku. Bendru dėstytojo ir studentų sutarimu, savarankiškas darbas gali būti pristatytas ir įvertintas anksčiau laiko. Vėluojant pristatyti darbą įvertinimas pažymiu gali būti mažinamas.

19. Siekiant užtikrinti aktyvų studentų darbą per visą studijų semestrą, gali būti numatomi tarpiniai savarankiško darbo vertinimai (pvz., nustatant tam tikrą atlikto darbo procentą arba atliekant atskirų darbo užduoties dalių vertinimą).

20. Studentų savarankiški darbai vertinimui pristatomi raštu, žodžiu, elektronine ir kitomis studijų procese naudojamomis pateikimo formomis. Jei numatomas savarankiškų darbų rezultatų

viešas pristatymas, studentams nurodomi konkretūs darbo pristatymo reikalavimai (forma, apimtis, trukmė).

21. Savarankišką darbą vertina modulio (dalyko) dėstytojas/dėstytojai dešimties balų sistema ir įveda šį pažymį į modulio (dalyko) kaupiamojo balo formulę Akademinėje informacijos sistemoje (AKADIS).

22. Jei vertinamas integruotas (kelis modulius(dalykus)apimantis) savarankiškas darbas, nustatomas kiekvieno dalyko svoris kaupiamajame vertinime. Kiekvienas dėstytojas individualiai įvertina darbą pagal nustatytus ir studentams iš anksto pateiktus dėstomo dalyko kriterijus.

23. Vertinant savarankišką darbą, vertinimo procese gali dalyvauti studentai. Grupinio savarankiško darbo vertinimo atveju, įvertinamas kiekvieno studentų indėlis į atliktą darbą.

24. Savarankiškas darbas turi būti parašytas sąžiningai, nepažeidžiant kitiems asmenims priklausančių autorių teisių. Tiesiogiai ar netiesiogiai panaudotos kitų šaltinių citatos turi būti pažymėtos nuoroda į informacijos šaltinių sąrašą. Nustačius, kad savarankiškas darbas atliktas nesąžiningai, yra plagijavimo požymių, darbas nevertinamas. Priklausomai nuo savarankiško darbo tipo, tolimesni sprendimai priimami Panevėžio kolegijos studijų reglamente nustatyta tvarka.

25. Paskelbęs savarankiško darbo vertinimo rezultatus, modulio (dalyko) dėstytojas/dėstytojai informuoja studentus apie pagrindinius savarankiško darbo privalumus, trūkumus ir klaidas.

26. Studentas, laiku pristatęs darbą, bet nesutinkantis su savarankiško darbo įvertinimu, turi teisę atsižvelgęs į pastabas darbą pataisyti ir pateikti vertinimui iš naujo.

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

27. Vadovaujantis šiuo Aprašu, Fakultetas gali patvirtinti atskirą fakulteto studentų savarankiško darbo organizavimą tvarką, neprieštaraujančią šiam Aprašui.

28. Studentų savarankiško darbo organizavimo Aprašas gali būti keičiama ar papildoma Akademinės tarybos nutarimu.
